

PÄÄKIRJOITUS

Kimmo Elo

Moniulotteinen Eurooppa

Eurooppa on viime vuosina puhuttanut paljon sekä kansalaisia että tutkijoita. Viime kevään Euroopan parlamentin vaalien ympärillä käyty keskustelu Euroopan tulevaisuudesta integraatiomyönteisten ja -kriittisten voimien kamppailuna kertoi osaltaan siitä, ettei Euroopalle ole olemassa sen paremmin yhtä määritelmää kuin yhtä tulevaisuuskuvaakaan. Eurooppa on moniulotteinen, mutta samalla Eurooppa on poliittisen kamppailun kohde. Euroopalla politikoidaan tänään ehkä enemmän kuin pitkään aikaan.

Julkisessa keskustelussa Eurooppa ja Euroopan unioni (EU) usein sekoittuvat tai niitä käytetään synonyymeinä toisilleen. Vaikka tämä osaltaan kertoo EU:n keskeisestä asemasta maanosamme viime vuosien ja vuosikymmenten kehitykselle, se samalla kaventaa näkökenttää Euroopan moninaisuuteen ja moniulotteisuuteen. Tämä riski on olemassa myös tutkimuskentässä, jossa EU-tutkimuksen vahva asema suuntaa ja ohjaa myös Eurooppa-tutkimusta kiinnostumaan ensisijaisesti kysymyksistä, joiden kohteena on EU tai sen institutionaalinen viitekehys. Aivan perätön ei myöskään ole aina välillä kuultava moite siitä, että Eurooppa-, mutta etenkin EU-tutkimus pyrkii pikemminkin legitimoimaan EU:n olemassaoloa esittämällä maanosamme kehitystä EU:n ansiona.

Historia on siitä ongelmallinen tutkimuskohde, että meillä ei ole juurikaan keinoja jälkikäteen arvioida, millaiselta nykyisyys näyttäisi jonkin toisen kehityskaaren seurauksena. Monet heistä innokkaista, jotka nykyisen populistisen laita-oikeiston nousua selittäessään vetävät suoria yhtäläisyyksiä Euroopan 1920- ja 1930-lukujen kehitykseen unohtavat sujuvasti ne lukuisat erot, jotka näiden kahden aikahetken välillä vallitsevat. Historia ei – usein siteerattua viisautta lainatakseni – toista itseään. Mutta historian tapahtumien taustoja tutkimalla voimme saada vinkkiä ja vihjeitä siitä, millaisilla tekijöillä – henkilöillä tai rakenteilla – oli merkitystä lopputuloksen kannalta. Näiden avulla voidaan vankemmalla faktapohjalla arvioida, onko nykyisyydessä vastaavia tekijöitä ja millainen niiden painoarvo on. Tasapainoiseen vertailuun kuuluu aina sekä yhtäläisyyksien että erojen huomiointi.

* * *

Nyt käsillä olevan *Ennen ja nyt* -aikakauskirjan Eurooppa-teemanumeron artikkelit heijastelevat ilahduttavalla tavalla Eurooppa-tutkimuksen monimuotoisuutta ja tuovat esille teemoja, jotka monesti jäävät keskustelujen marginaaliin. Johan Wahlstenin artikkeli avaa kiinnostavan näkökulman tiedeyhteisön keskusteluihin yhdessä nykyisen integraatiohistorian taitekohdassa eli kylmän sodan päättyessä. Aihe on herkullinen myös nykytilanteen näkökulmasta, kuvastaahan sen tutkijoiden pyrkimystä ymmärtää tulevaisuuden vaihtoehtoja menneisyyden ja nykyisyyden ristipaineessa.

Sonja Tanhuan kolttasaamelaista kyläkokousjärjestelmää käsittelevä artikkeli avaa aivan toisenlaisen näkökulman Euroopan moninaisuuteen, jossa historia ja nykyhetki lyövät kättä. Kulttuurinen vuorovaikutus, eri kulttuurien sekoittuminen ja niiden välinen vuoropuhelu ovat myös osa integraatiota. Vaikka kulttuuri helposti mielletään integraation ulkopuoliseksi alueeksi, Tanhuan artikkeli osoittaa eurooppalaisen kehityskulkujen vaikutuksen myös tällä alueella.

Vesa Heikkisen artikkeli käsittelee ajankohtaista teemaa, eurooppalaista kansalaisuutta ja siihen kytkeytyvää problematiikkaa. Myös tässä artikkelissa nykyisen, toisen maailmansodan jälkeisen integraatiovaiheen pitkät juuret avautuvat kiinnostavalla tavalla lukijan eteen. Konkreettisimmin nykyisen EU:n kontekstissa liikkuu Saira Heinikosken artikkeli, jossa tarkastellaan Suomen ja Ruotsin poliittisia diskursseja EU:n rakenteilla olevaan puolustusyhteistyöhön liittyen. Myös näissä integraation nykyisyys liittyy osaksi pitkää historiallista kaarta, joka antaa kansallisille diskursseille niiden moninaisuuden. Artikkeliosuuden päättävä Christian Wevelsiepin artikkeli luotaa Euroopan ja ”toisen” suhdetta, linkittyen siten vuosisatoja vanhaan keskusteluun Euroopan ideasta ja identiteetistä.

Tämän teemanumeron artikkelit osoittavat osaltaan, miten Euroopan kauneus ja kiinnostavuus syntyy siitä moniulotteisuudesta, rosoisuudesta, joka on muokannut maanosaa kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti vuosisatojen ajan. Tämän moniulotteisuuden ja rosoisuuden toivoisi näkyvän myös keskusteluissa Euroopasta, sen nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. Ei ole olemassa yhtä ja oikeaa Eurooppaa, ei yhtä ja oikeaa eurooppalaista tulevaisuudenkuvaa. Tutkimustieto auttaa osaltaan meitä ymmärtämään tätä ainutlaatuista moninaisuutta, jossa menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus käyvät omaa vuoropuheluaan. Lukijoille toivotan kiinnostavia lukuhetkiä eurooppalaisen moninaisuuden ja rosoisuuden parissa!